

A formalitás veszélyei

A társadalmi méretű munkásművelődés célkitűzése lényegében egydős felszabadulásunkkal.

A munkásosztálynak meg kell hódítania a kultúra erődítményeit — volt a jelszó az országépítés első éveiben. Az igény ma is ugyanaz. Sőt, a tudás, a műveltség, az emberek fejében levő világ változásának az igénye a korábbinál markánsabban jelentkezik. Az MSZMP KB közművelődési határozata ezért hangsúlyozza — „Politikai-ideológiai, gazdasági-technikai érdekek egyaránt sürgetik a munkásművelődés következetes fejlesztését. A társadalom, kulturális felemelkedése szorosan összefügg a munkásosztály műveltségi helyzetével: a munkásművelődés ügyét ezért alapvető fontosságúnak kell tekinteni.” A határozat mindenekelőtt a szocialista brigádok, az aktív művelődési igényekkel rendelkező munkás közösségek erőteljes segítségét szorgalmazza. Ehhez keressük a célravezető módszereket, a jó ötleteket, a közösségi művelődés forrásait.

A brigádokban ma már több mint egymillió ember tevékenkedik. Hatásuk túlnő az üzemi környezeten, élesztőjévé, példamutató erejévé válnak a közösségi művelődésnek országosan is. Megkapták a szocialista jelzést, s ennek vitathatatlanul előzményei vannak. Elfogadták a hármas célkitűzést: szocialista módon élni, dolgozni és tanulni!

A brigádok tagjai a munkahelyükön már bizonyítottak. Most a tanulásuk, művelődésük kerül előtérbe.

Ezt a célt szolgálják a kulturális vállalkozások is. Kérdéses azonban, hogy mennyire értékelik mindezt. A szocialista brigádoknál végzett vizsgálatok azt bizonyítják, hogy elég sok a formális, jelentéktelen vállalkozás. Gyakran kísért a vállalkozások értékelésében a formalitás, a számszerűség. Az elolvasandó öt könyv, a megtekintendő két vagy három színházi bemutató, vagy még inkább mozi és más tételes fogadalmak. A rövid távra szóló, összeszerű vállalkozások többnyire felületesek. Magukon viselik a kampányjelleg jegyeit. Pedig a célkitűzés ennél sokkal többet ígér. Ebben a megfogalmazásban azonban sokat veszít értékeiből.

Mi hát a teendő? Elsősorban az, hogy nem szabad engedni a sablonos, formális vállalkozásoknak. Tudatos, hosszú lejáratú kulturális tervek kellenek. Olyan tervek, amelyek reális lehetőségeket kínálnak; igazi műveltséget és tudást. A kultúra befogadását nem tekinthetjük kampányjellegű, alkalmi feladatnak. Csakis tartalmas, mélyenszántó vállalkozásoknak. A jelenlegi gyakorlatban meglevő pontozási rendszert is azért kell elvetni, mert a szá-

mok világában, a sablonos értékelésekben éppen a lényeg, a kultúra vesz el. Pontozás helyett inkább minősíteni kellene a brigádokat. Néhány nagy üzemben már ezt teszik.

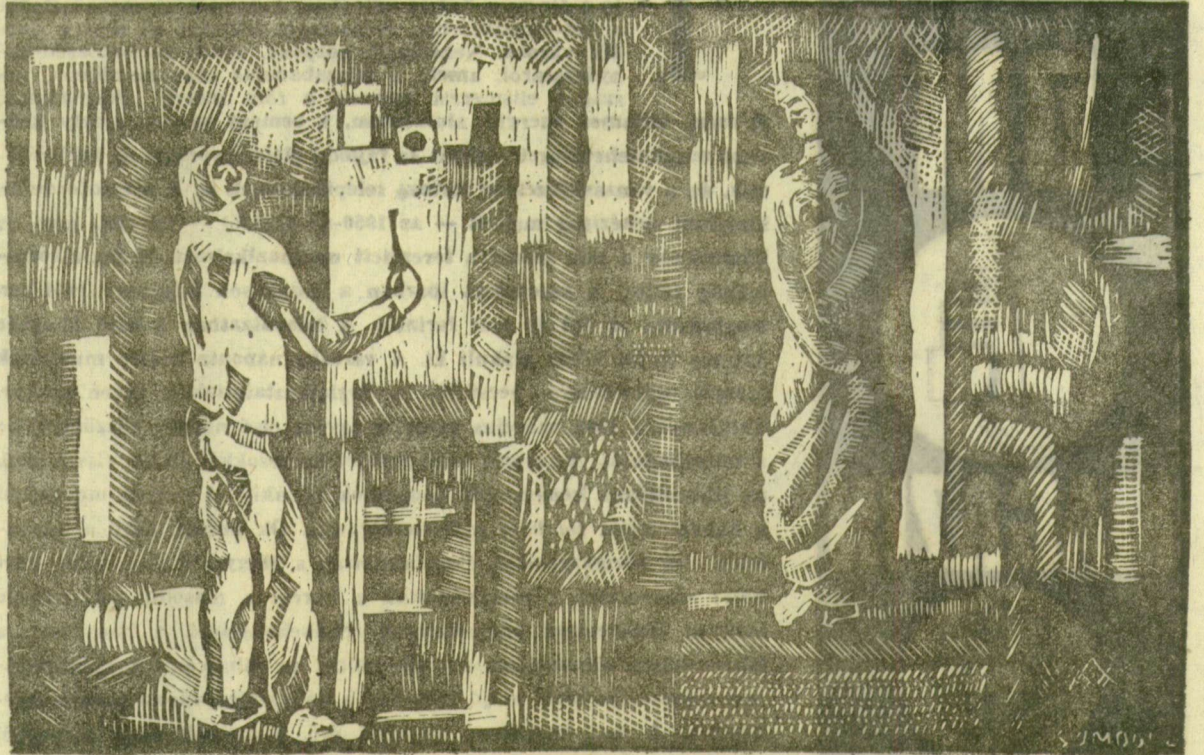
A célhoz vezető utak persze sokféleképpen lehetnek. Oroszában például a városi művelődési központ mellett munkásművelődési tanács alakult. Ebben valamenyny gyár és kisüzem dolgozói, szocialista brigádjai képviseltetik magukat. A tanács tagjai a kultúra legjobb propagandistái saját munkahelyükön. Élményeikre támaszkodva mondják el munkatársaiknak, mit láttak, mit olvastak. Már az első hónapok azt bizonyítják, hogy az érdeklődés, a figyelem keltésének ez a módszere bevált, jó eszköze a munkásművelődés elősegítésének. Hasonló jellegű munkásképviseletek már több helyütt alakultak az országban. Az eddigi tapasztalatok alapján célszerű lenne, ha mindenütt működne kulturális bizottságok, amelyek elsődleges feladatuknak tekintenék a munkásművelődés segítését, irányítását.

Ehhez persze arra is szükség van, hogy mindenki megértse: a termelés nem helyettesítheti a kultúrát. Két különböző terület ez, amelyek szükségszerűen kiegészítik egymást. A nagyüzemek szocialista brigádjainak egyrésze már a magáénak tekinti ezt a nézetet. A Láng Gépgyár egyik szocialista brigádja így vallott erről: „A munkánkat mindenképpen elvégezzük — mondják —, a kultúra, a művészet az valami egészen más dolog. Keressük a velük való találkozást.”

Az üzemek és a gyárak gazdasági, műszaki vezetői a termelést érthetően, döntő fontosságúnak tekintik, de mindinkább tekintettel kell lenniük a művelődési kérdéseire is. Hiszen éppen ők azok, akik ösztönözhetnek, hatékonyan irányíthatnák a munkásművelődésért vívott harcot. De ennek elengedhetetlen feltétele, hogy ők maguk is igényeljék, értékeljék és hirdessék a kultúra fontosságát. Tarthatatlan az a nézet — amely még ma is sok helyütt uralkodik az üzemekben —, miszerint a kultúra a népművelők dolga. Ellenkezőleg! A munkahelyi vezetőknek kulcs szerepük van a munkásművelődés szervezésében és segítésében.

A formalitás veszélyeit sokoldalúan kell kivédeni, a brigádok kulturális vállalkozásaiban. Művelt munkásokat akarunk, de nem rossz eszközökkel. Olyan művelt munkásokra van szükségünk, akik a szocializmus mai és holnapi fejlődésének megfelelő kulturális színvonalon élnek és gondolkodnak. Ez ma talán fontosabb minden másnál, hiszen a tudás, az érdeklődés, a kulturálódás, lényegében a jövőnk meg-alapozását jelenti.

SZÉMANN BÉLA

SOMODI LAJOS

MŰTEREM

POLNER ZOLTÁN

Boszorkányborjú

Szelet ellenek a fák,
patkóról sötétlik,
Egig
tornyozott ganén
dángovázva járom én.
Csordulj fejem,
jön a mátkám!
Piros tüzet tapodok
kigyók hátán.
Kérőt várok.
Örizzetek
kormos lángok.
Köldökömből
habos, fehér tej
szívárogi!
Kanta, kaszroj hajnalra:
színg teljen hajnalra!

KATONA JUDIT

Tíz sor az árvaságról

Óriz sárgult iratokban a bánat:
anyám szeme, hogy halálon át is lássak,
s őrzök rámintő, poros-hű fűbarátot,
lábnyomorító cipőt, sok értem-átkot,
őriz a tinta kézzel írt levelekben:
hozzátok hányszor hiába menekedtem,
bűneim alól senki fel nem oldott.
Adtatok volna telt tál, párolgó csókot,
de jó lett volna egy falat puha szó is,
hogy ne jussak el az itt kimondhatóig.

PARDI ANNA

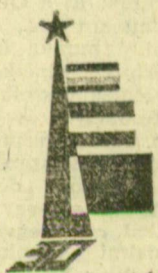
A meg- beszélhetetlenség

A megbeszélt időpont
— maga a megbeszélhetetlenség.

Midőn hívott, hogy elküldjön,
midőn elküldtem, hogy megelőzzem,
mikor hallgattunk, hogy kibéküljünk,
miután kibékültünk, hogy kevésbé
szeressük egymást.

halogatva a pillanatot,
hogy farkasszemet nézzünk
az elválások, az ismétlődések,
a visszahozhatatlanság
sokszoros rendszerével,
amelyben egész elhagyatottan
didereg a Szerelem,

egy margaréta szirmához,
s egy közönyös, tülekvő világhoz tapadva,
amely magához keményíti, hasonlítja, esztorgálja
az emberi lelkeket.

Harminc
év
képekben

Az MSZMP VII. kongresszusán meghirdetett 15 éves lakásépítési program egymillió új lakás építését tűzte célul. Ebből 1973 végéig, tizenhárom év alatt, több mint 860 ezer már felépült